

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Цалан М.І., Рошко С.М., Брензович К.С.

**Методичні рекомендації до написання,
оформлення та захисту курсових робіт**
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

УЖГОРОД – 2024

У методичних рекомендаціях визначено загальні вимоги щодо змісту, структури, оформлення та захисту курсових робіт здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр денної та заочної форм навчання спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини.

Укладачі:

Цалан Мирослава Іванівна, к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Рошко Світлана Михайлівна, к.філол.н., доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Брензович Катерина Степанівна, к.е.н., доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Рецензенти:

Палінчак Микола Михайлович, д.політ.н., проф., професор кафедри міжнародної політики ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Приходько Володимир Панасович, д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Методичні рекомендації розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», протокол № 7 від 05 вересня 2024 року

Схвалено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», протокол № від 1 від 05 вересня 2024 року

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ», протокол № 7 від 05 вересня 2024 року

ЗМІСТ

Загальні положення про курсову роботу.....	4
Етапи підготовки та написання курсової роботи.....	4
Вибір та затвердження теми курсової роботи.....	4
Огляд та опрацювання літературних джерел до обраної теми курсової роботи. Складання плану курсової роботи.....	5
Структура курсової роботи та вимоги до її змісту.....	6
Вимоги до оформлення курсової роботи.....	10
Правила цитування та оформлення посилань на використані джерела у роботі.....	11
Порядок подання курсової роботи на кафедру та її захисту.....	12
Критерії оцінювання курсової роботи.....	13
Додатки.....	14

Загальні положення про курсову роботу

Курсова робота є важливою складовою навчального процесу в університеті. Вона має на меті розвиток навичок наукового дослідження, аналізу та систематизації інформації, а також формування умінь до написання наукових текстів. Курсова робота є можливістю для студента підготуватися до подальших наукових досліджень та виконання інших професійних завдань, таким чином забезпечується послідовність науково-дослідницької діяльності студентів від попередніх курсів до наступних, послідовність її проведення відповідно до запланованої логіки навчального процесу.

Метою виконання курсового проєкту є розвинути у студента навички наукового дослідження, здатність аналізувати і синтезувати інформацію, критично оцінювати різні джерела, а також набуті умінь формулювати власні обґрунтовані висновки і рекомендації.

Одним із завдань курсової роботи є сформувати у студента вміння вибору актуальної теми дослідження, формулювання цілей та завдань дослідження, застосування методів наукового аналізу, систематизації та узагальнення опрацьованого матеріалу, представлення результатів у формі наукового тексту, формулювання висновків і захисту готової роботи.

Етапи підготовки та написання курсової роботи

1. Вибір та затвердження теми курсової роботи.
2. Огляд літературних джерел та пошук статистичного матеріалу з обраної теми для підготовки роботи.
3. Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником.
4. Підготовка тексту роботи відповідно до затвердженого плану.
5. Формулювання висновків.
6. Подання науковому керівнику чорнового варіанту роботи на попередній перегляд та перевірку.
7. Усунення вказаних зауважень та доопрацювання роботи відповідно до рекомендацій керівника.
8. Підготовка чистового варіанту роботи до подання на кафедру для реєстрації.
9. Захист курсової роботи.

Вибір та затвердження теми курсової роботи

Першим та важливим кроком у процесі підготовки курсової роботи, який є складовою її успішного виконання, є вибір теми.

Студент обирає тему курсової роботи із списку тем, затверджених на кафедрі. Обрана тема роботи закріплюється за студентом і не може бути змінена ним самостійно. Не допускаються власні коригування студентом назви теми.

Незначні зміни або перестановка слів у формулюванні теми курсової роботи вважаються невідповідністю затвердженій темі.

При виборі теми курсової роботи студенту рекомендовано врахувати такі моменти:

1. Власні знання та зацікавлення. Слід обирати тему, яка входить у коло наукових інтересів студента та відповідає його знанням. Слід обирати тему, яка цікавить і стимулює до наукового пошуку. Якщо студент якийсь час цікавиться певною сферою науки, то вже набуті знання сприятимуть поглибленому вивченню теми, розумінню матеріалу та дозволять краще зосередитися на актуальних аспектах.

2. Актуальність. Важливо, щоб тема була актуальною і мала практичне застосування. Додатковий інтерес для студента виникає, коли тема курсової роботи стосується нового тренду у сфері дослідження або ж торкається важливої проблеми, яка потребує свого вирішення.

3. Доступність ресурсів. Обираючи тему, слід оцінити чи є достатня кількість наукових джерел, статей та інших матеріалів для вивчення теми. Без доступу до необхідних ресурсів буде складно провести якісне дослідження.

4. Можливість дослідження. Вибираючи тему, слід брати до уваги можливість проведення реального дослідження, а саме усного опитування чи анкетування, результати чого будуть проаналізовані у процесі написання курсової роботи.

5. Консультація з викладачем. При виборі теми корисним є обговорити ідеї з науковим керівником. Таким чином можна отримати цінні поради та визначити конкретні аспекти, на яких потрібно зацентувати увагу у процесі дослідження.

6. Обсяг роботи. Важливо, щоб тема роботи була не широка чи вузька. Тема курсової роботи не повинна бути настільки вузькою, щоб виникли проблеми з доступними ресурсами або даними.

7. Мета і завдання. Обравши тему курсової роботи, слід визначити чіткі цілі і завдання роботи, що допоможе структурувати курсову роботу.

Огляд та опрацювання літературних джерел до обраної теми курсової роботи. Складання плану курсової роботи

Важливою частиною наукового дослідження та написання курсової роботи є підбір відповідних літературних джерел. Щоб зробити якісну підбірку потрібного матеріалу для написання роботи, слід:

1. Чітко визначити основні складові теми роботи. Слід ретельно сформулювати основні питання та проблеми, які повинні бути досліджені у курсовій роботі.

2. Використовувати академічні ресурси:

✓ **Бібліотеки університетів.** Бібліотеки відкривають доступ до академічних журналів, книг і статей, часто через мережу репозитаріїв.

✓ **Google Scholar**, що є безкоштовним ресурсом, який дозволяє швидко знаходити наукові статті, дисертації та книги за ключовими словами чи прізвищем автора.

3. **Звернути особливу увагу на рецензовані журнали**, які зазвичай мають високу наукову цінність.

4. **Використовувати книги**, написані експертами обраної сфери дослідження. Зазвичай книги, опубліковані видавництвами, які спеціалізуються на наукових виданнях, є надійними джерелами потрібної інформації з теми дослідження.

5. **Варто ретельно підбирати потрібні інтернет-ресурси**, а саме:

✓ **Наукові сайти та блоги**. Використовувати слід тільки перевірені авторитетні наукові сайти, блоги відомих дослідників або академічні портали.

✓ **Сайти державних інституцій та міжнародних організацій**. Часто їх звіти та публікації можуть бути корисними джерелами інформації.

6. **Ретельно оцінити надійність джерел, зокрема:**

✓ **Авторитетність автора чи авторів**. Для цього рекомендовано переглянути ряд публікацій автора, його співпрацю з відомими університетами, науковими установами чи міжнародними організаціями, що може вказувати на наукову репутацію та авторитетність автора у науковому світі.

✓ **Актуальність інформації**. Джерела повинні бути актуальними та відповідати сучасному стану науки.

✓ **Об'єктивність**. Варто спробувати знайти джерела, які представляють різні точки зору і не мають явної упередженості.

7. **Дотримуватися правил цитування та ведення бібліографії** відповідно до затверджених вимог.

8. **Звернутися за консультацією до керівника (за необхідності)**. Від наукового керівника можна отримати корисні поради щодо використання якісних джерел літератури або інших додаткових ресурсів.

При формуванні джерельної бази для написання курсової роботи слід перевіряти чи відповідають обрані джерела темі дослідження.

Структура курсової роботи та вимоги до її змісту

Структура курсової роботи зазвичай включає кілька ключових розділів, кожен з яких має свою функцію. До основних компонент, які зазвичай включаються в курсову роботу, належать такі:

- 1) титульний аркуш;
- 2) зміст;
- 3) перелік умовних позначень, скорочень і термінів (за необхідності);
- 4) вступ;
- 5) перший (теоретичний) розділ;
- 6) другий (аналітичний) розділ;
- 7) третій (оптимізаційний) розділ;
- 8) висновки;

- 9) список використаних джерел;
- 10) додатки (за необхідності).

Рекомендований обсяг курсової роботи становить **30-35** сторінок основного тексту (розділи, вступ та висновки). До цього обсягу не включають список використаних джерел та додатки.

Титульний аркуш роботи містить найменування вищого навчального закладу, факультету та кафедри, де виконана робота; графу для реєстраційного номеру та дати реєстрації роботи на кафедрі; назву роботи зі вказівкою дисципліни, у межах вивчення якої вона виконується студентом; прізвище, ім'я, по батькові автора; прізвище та ініціали наукового керівника, його посаду, науковий ступінь і вчене звання, місто та рік захисту курсової роботи (див. Додаток А).

Зміст курсової роботи подається після титульного аркуша на окремій сторінці. Він включає назви всіх структурних частин роботи (вступ, назви розділів та підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки (за необхідності)). Проти кожного найменування справа слід вказати сторінку, на якій починається ця структурна частина роботи (див. додаток Б).

Перелік умовних позначень, скорочень і термінів. Якщо у курсовій роботі часто вживаються певні терміни, скорочення, то вони можуть бути винесені окремим списком у перелік умовних позначень, скорочень та термінів, що розміщується відразу після змісту. Терміни та скорочення друкуються у стовпчик за абеткою, де зліва подається скорочення, а справа – тлумачення цього терміна. Якщо термін чи скорочення у роботі згадується не більше трьох разів, то достатньо розшифрувати його при першому згадуванні у тексті. Перелік умовних позначень, скорочень і термінів доцільно подавати у курсовій роботі, якщо у ньому є 6-10 і більше найменувань. Приклад такого переліку поданий у додатку В.

У **вступі** (обсяг вступу орієнтовно 1,5-2 ст.) слід чітко сформулювати актуальність дослідження, його мету та завдання, визначити предмет та об'єкт дослідження, навести список науковців, які вже досліджували певні аспекти цієї теми, методи, застосовані у процесі дослідження, його практичну цінність та коротко подати структуру роботи (структурні елементи та що саме розглянуто у кожному розділі).

Актуальність курсової роботи визначає важливість і сучасність досліджуваної теми. З її допомогою студенту слід роз'яснити чому тема є значущою на даний момент і як вона впливає на практичні або теоретичні аспекти у певній сфері. Актуальність вказує на проблеми чи питання, які потребують вирішення або на нові знання, які можуть бути внесені в існуючу систему знань.

Мета курсової роботи — це формулювання конкретного завдання, яке потрібно виконати під час підготовки роботи. Мета курсової роботи повинна бути чітко сформульована, з урахуванням специфіки теми і актуальності дослідження. Метою курсової роботи є аналіз конкретного явища або процесу, розробка рекомендацій або нових підходів. Вона повинна відображати очікуваний

результат дослідження і відповідати науковому завданню, поставленому перед студентом.

Завдання курсової роботи – це конкретні дії, які слід виконати для досягнення поставленої мети. За допомогою завдань деталізується процес дослідження, вони допомагають структурувати роботу. У курсовій роботі слід сформулювати кілька завдань, які поступово розкривають тему і наближають до досягнення мети. Завдання повинні бути чітко структуровані, логічно пов'язані між собою і відповідати загальній меті курсової роботи.

Предмет та об'єкт дослідження – це ключові елементи, які визначають фокус наукового дослідження в курсовій роботі.

Об'єкт дослідження – це широка сфера або явище, яке вивчається. Це та частина наукового знання, на яку спрямоване дослідження.

Предмет дослідження – це конкретний аспект об'єкта дослідження, що безпосередньо аналізується в роботі. Це більш вузьке поняття, яке показує, на що саме спрямовано дослідження в межах обраного об'єкта. Предмет дослідження дозволяє конкретизувати проблему і сфокусувати дослідницьку діяльність.

Методи дослідження – це інструменти, за допомогою яких можна отримати нові знання, проаналізувати дані та зробити висновки. Вибір методів дослідження залежить від специфіки дослідження, обраного об'єкта, предмета та мети. Зазвичай у процесі написання курсової роботи застосовують теоретичні методи дослідження, до яких відносять методи наукового аналізу, синтезу, абстрагування, індукції, дедукції, класифікації та моделювання.

Інформаційна база дослідження включає всі джерела, дані та матеріали, що використовуються для написання роботи. До основних складових інформаційної бази курсової роботи належать наукові джерела, нормативно-правові документи, статистичні дані, інтернет-ресурси, методологічна література, практичні матеріали. У курсовій роботі студент повинен зазначити яка саме джерельна база використана у процесі дослідження.

Практична цінність курсової роботи являє собою аспект дослідження, який визначає, наскільки результати роботи можуть бути використані для вирішення конкретних практичних завдань у реальному житті. Формулюючи практичну значимість курсової роботи, варто вказати на можливість застосування результатів дослідження для поглибленого вивчення теми та при підготовці до участі у наукових заходах (студентських конференціях).

Структура курсової роботи — це організація та послідовність розділів і підрозділів, з яких вона складається. У цій частині вступу слід коротко зазначити, з яких частин складається робота і про що йде мова у кожній з них.

Найбільш прийнятною є структура курсової роботи, що включає три розділи. Перший розділ зазвичай носить теоретичний характер, другий – аналітичний, третій – оптимізаційний.

У першому (теоретичному) розділі слід розглянути сутність основних понять, наукових категорій та дотичних до них теоретичних аспектів по темі дослідження. Можливим є виклад етапів формування тієї чи іншої економічної категорії, розгляд факторів, які мали вплив на її формування. Допустимо у цьому

розділі проаналізувати основні елементи регуляторного механізму, який стосується предмета дослідження.

У другому (аналітичному) розділі слід подати оцінку сучасного стану предмета дослідження, показати окремі процеси відповідно до тематики дослідження у динаміці, що повинно бути підтверджено аналізом відповідного статистичного матеріалу. У другому розділі доцільно виявити особливості, які характеризують предмет та об'єкт дослідження.

У третьому (оптимізаційному) розділі доцільно окреслити основні проблеми, які стосуються предмета та об'єкта дослідження. На основі аналізу проблемних моментів потрібно визначити перспективні шляхи їх вирішення. У третьому розділі є допустимим визначити напрями або сценарії розвитку явищ та процесів у перспективі, які знаходяться у фокусі уваги студента при написанні курсової роботи.

Кожний новий розділ слід починати з нової сторінки. У кінці кожного підрозділу слід зробити короткі узагальнення по матеріалу цього підрозділу.

У висновках (орієнтовно 2 ст.) слід підвести підсумки дослідження. Слід логічно та чітко сформулювати основні результати дослідження по всім розділам роботи, і таким чином підтвердити виконання завдань та досягнення мети дослідження (визначених у вступі).

Висновки повинні відображати бачення студента стану справ, проблем та специфіки предмета та об'єкта дослідження, а також рекомендацій щодо вирішення проблем у цій сфері. Зважаючи на це, у висновках не повинно бути цитувань, опису статистичних даних чи дослівних повторень матеріалу, який міститься у розділах роботи.

Після висновків слід навести **список джерел**, які були використані у процесі написання роботи. Список використаних джерел зазвичай подається за алфавітом або у порядку згадування у тексті. Мінімальна рекомендована кількість джерел у списку – **30**.

У курсовій роботі **додатки** зазвичай використовують для включення матеріалів, які доповнюють основний текст, але які занадто об'ємні або є менш важливими для основної частини роботи. У додатки зазвичай виносять таблиці та рисунки, результати анкетувань, зразки документів, які підсилюють висновки по роботі, але можуть займати багато місця в основному тексті роботи (більше 1 сторінки). Додатки не є обов'язковою структурною частиною роботи.

Кожну структурну частину роботи (розділи) потрібно починати з нової сторінки, крім підрозділів.

Стиль викладу матеріалу у курсовій роботі має бути науковим. При побудові речень бажаним є використання дієслів, що стоять у неозначено-особовій формі або в 1 особі множини, наприклад: «Вважається за доцільне...», «Вважаємо, що ...». Недопустимими є висловлювання від 1 особи однини, типу: «Я вважаю ...», «Я рекомендую...» та ін.

Вимоги до оформлення курсової роботи

Курсову роботу оформляють на аркушах формату А4, друкують на комп'ютері на одній стороні аркуша білого паперу з використанням шрифту текстового редактора Word – Times New Roman розміром 14 пунктів з 1,5 міжрядковим інтервалом.

Друкуючи текст курсової роботи слід дотримуватись полів таких розмірів: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, праве – 1 см, ліве – 3 см. Між заголовком та текстом слід залишати один вільний рядок.

Номер сторінки слід поставити арабською цифрою у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки на ньому не ставиться. Також не нумеруються зміст, перелік умовних скорочень та перша сторінка вступу, але включаються до загальної нумерації.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру та виділяються жирним. Заголовки підрозділів слід друкувати маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу та виділити жирним. Крапку у кінці заголовку не ставлять. У разі якщо заголовок складається з двох або більше позицій, то їх розділяють крапкою.

Важливо зауважити, що жирним у курсовій роботі слід виділяти тільки назви структурних частин роботи, таблиць та рисунків, а також назви складових вступу. У тексті роботи слід використовувати однакові типи лапок: «текст».

Наукової цінності роботі додає ілюстративний матеріал, а саме подання статистичного чи іншого матеріалу у вигляді таблиць та рисунків. Таблиця у курсовій роботі повинна бути розміщена відразу після першого згадування про неї (див табл. 1.2 (наприклад)), або відразу на наступній сторінці. Таблиці, що займають більше однієї сторінки, розміщуються у додатках. Таблиці нумерують послідовно у межах розділу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці у цьому розділі роботи, розділених крапкою. Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера, наприклад: «Таблиця 1.2», що означає друга таблиця першого розділу. У наступному рядку посередині над таблицею зазначається її назва (з першої великої літери, виділена жирним шрифтом). При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку пишуть слова «Продовження табл.1.2». Якщо таблиця розривається, тоді на наступну сторінку слід перенести заголовки стовпчиків таблиці або їх цифрове відображення. Шрифт даних у таблиці - Times New Roman, розмір – 12 пт, інтервал між рядками 1,0.

Під таблицею в квадратних дужках робиться посилання на джерело, з якого взято таблицю, наприклад «Джерело: [14]». Якщо таблиця розроблена автором, тоді під таблицею зліва зазначається: «Розроблено автором на основі джерел [14; 25]». Приклад оформлення таблиць у курсовій роботі показано у додатку Д.

Графічний матеріал у курсовій роботі повинен бути оформлений у вигляді рисунків. Рисунок може бути розміщений після першого згадування про нього у тексті (див рис. 1.2), або відразу на наступній сторінці, а за необхідності – у додатку. Номер рисунка складається з номеру розділу та порядкового номера рисунка, відокремлених крапкою (Рис. 1.1). Назву рисунка слід розмістити під ним, виділити жирним, вирівняти по центру. Одразу під назвою (зліва, звичайним шрифтом) подається посилання на джерело. Якщо рисунок побудований автором на основі опрацьованого матеріалу з джерела, то під назвою слід зазначити «Розроблено автором на основі даних джерела [7]». Приклад оформлення рисунків у курсовій роботі наведено у Додатку Е.

Формули, подані у тексті курсової роботи, слід також нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією у межах розділу, які друкують на рівні формули праворуч у круглих дужках. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, відокремлених крапкою. Посилання в тексті на порядкові номери формули дають у квадратних дужках. Вище і нижче кожної формули потрібно залишати один вільний рядок. Наприклад:

$$C = A + B \qquad (1.1) [17, \text{с.23}]$$

Подана формула є першою у першому розділі. Її запозичено із сторінки 23 джерела, яке у списку літератури подано під номером 17.

Якщо у курсовій роботі є додатки, то їх слід розмістити після списку використаних джерел. Зв'язок основного тексту з додатками здійснюється через посилання, які вживаються із словом "дивись", яке, як правило, скорочується і ставиться у круглі дужки по формі: (див. додаток А). Оформлюючи додаток, на окремій сторінці друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ». Дана сторінка нумерується, а решта додатків, що позначаються літерами – ні. Кожний додаток необхідно починати з нової сторінки. При оформленні додатків, зверху справа пишеться слово «Додаток» і великою літерою абетки позначається його порядковий номер. Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком літер Г, І, Є, И, І, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А; Додаток Б. Приклад оформлення додатків подано у Додатку Ж.

Правила цитування та оформлення посилань на використані джерела у роботі

Загальні правила цитування важливі для того, щоб надати належне визнання іншим авторам, уникнути плагіату та забезпечити точність у курсовій роботі. Використання праць інших авторів допомагає підсилити власну думку автора курсової роботи, проілюструвати власне бачення тієї чи іншої проблеми, довести власну позицію. Використовувати праці інших авторів можна шляхом цитування, перефразовування або узагальнення. Відповідно до загальних правил цитування завжди слід надавати повну інформацію про джерело, враховуючи

обраний стиль цитування. Кожне цитоване джерело в тексті повинно бути представлене в списку літератури (бібліографії) з повною інформацією.

Посилання у тексті слід подавати у квадратних дужках, наприклад: [25, с. 54], де «25» – номер джерела, на яке посилається автор, у списку літератури, а через кому вказано номер сторінки, звідки запозичено цитований текст. Якщо автор посилається на два джерела, автори яких висловлюють одну і ту саму думку, то посилання повинно мати такий вигляд: [15; 37], що означає, що ця думка є у двох працях із списку використаних джерел, які розміщені під номером 15 і 37. Неприпустимим вважається цитування, що має посилання на джерело, яке не містить вказаної інформації. Неприпустимою також є підробка даних, умисне використання неправдивої інформації, що вважається фальсифікацією. Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора, кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

У курсовій роботі рекомендовано використовувати сучасні літературні джерела, офіційні нормативно-правові документи, джерела статистичної інформації (переважно за останні 5 років) відповідно до теми дослідження. Приклади оформлення бібліографічного опису різних видів літературних джерел та списку використаних джерел у курсовій роботі наведено у додатку 3.

Порядок подання курсової роботи на кафедру та її захисту

У процесі підготовки курсової роботи до захисту, студент спочатку готує чорновий варіант і подає його своєму науковому керівнику на перевірку та початкове ознайомлення. Керівник переглядає роботу і висловлює свої зауваження, виправлення яких додасть науковій цінності курсовій роботі. Отримавши перевірений варіант, студент вносить правки, коригування відповідно до рекомендацій керівника, виконує оформлення роботи згідно з вимогами методичних рекомендацій та подає роздруковану та підшиту роботу з підписом керівника на титульній сторінці на кафедру не пізніше, ніж за 3 дні до призначеної дати захисту курсової роботи.

Захист приймається комісією, визначеною кафедрою. На захисті студент протягом 5 хвилин представляє основні результати свого дослідження, викладені у курсовій роботі. Члени комісії повинні задати питання по темі роботи, щоб студент мав можливість продемонструвати володіння темою та власну точку зору з питань, які були об'єктом та предметом дослідження. Після заслуховування доповідей та отримання відповідей на поставлені запитання, члени комісії виставляють оцінку за курсову роботу.

При виставленні оцінки члени комісії враховують:

- зміст курсової роботи, її оформлення, строки подачі на кафедру;
- представлення роботи на захисті;
- відповіді на поставлені питання, що свідчить про володіння темою у процесі захисту.

Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінка «відмінно» (90-100 б.) може бути виставлена студенту, який виконав самостійне дослідження, володіє вільно матеріалом, знайомий із наведеною в роботі літературою, логічно та грамотно викладає матеріал, дає обґрунтовані та змістовні відповіді на запитання.

Оцінка «добре» (74-89 б.) виставляється студенту, який показав повне знання матеріалу роботи, засвоїв основну літературу з теми дослідження, але при відповіді допускає деякі неточності, недостатньо глибоко інтерпретує отримані результати дослідження, при цьому викладає матеріал на достатньо високому рівні.

Оцінка «задовільно» (60-73 б.) може бути виставлена студенту, який показав знання основного матеріалу роботи в обмеженому обсязі, але достатньому для розуміння основних питань досліджуваної економічної проблематики, слабо пов'язує теоретичні знання з практикою, доповідь та відповіді на запитання формулює непослідовно. Допущені помилки у відповідях студент може виправити із сторонньою допомогою.

Оцінка «незадовільно» (0-59 б.) виставляється у випадку, коли студент поверхнево знає основний матеріал роботи, допускає грубі помилки у процесі відповідей на запитання, не може логічно побудувати свою доповідь.

У разі отримання незадовільної оцінки робота підлягає повторному захисту.

ДОДАТКИ

Зразок титульного аркуша курсової роботи
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Реєстраційний № _____

Дата _____

КУРСОВА РОБОТА

з... (назва дисципліни) на тему :

Назва курсової роботи

Студента ... курсу, ... групи

Форма навчання

П.І.Б студента

Керівник: наук.ступінь, вчене звання/посада

П.І.Б керівника

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS: _____

Члени комісії : _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Приклад змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	4
1.1. Сутність енергетичних ресурсів та їх класифікація.....	4
1.2. Етапи розвитку альтернативної енергетики та її місце в економіці країн ..	7
1.3. Основи концептуального підходу країн ЄС щодо використання альтернативної енергетики.....	9
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	14
2.1. Аналіз сучасного стану розвитку альтернативної енергетики у ЄС.....	14
2.2.Тенденції регіонального розвитку альтернативної енергетики ЄС	17
2.3. Оцінка проєктів співпраці України та ЄС у сфері альтернативної енергетики	20
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	24
3.1. Проблеми розвитку альтернативної енергетики у Європейському Союзі.....	24
3.2. Шляхи оптимізації розвитку альтернативної енергетики ЄС у перспективі.....	27
3.3. Застосування досвіду ЄС у стимулюванні розвитку української альтернативної енергетики.....	30
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

Зразок переліку умовних позначень, скорочень і термінів**Перелік умовних позначень, скорочень і термінів**

АЕ – альтернативна енергетика

ВВП – Валовий внутрішній продукт (GDP)

ВДЕ – відновлювальні джерела енергії

ВНП – Валовий національний продукт (GNP)

Євростат – статистична організація Європейської комісії (Eurostat)

ЄС – Європейський Союз (EU)

НУО – Неурядові організації (NGO)

ООН – Організація Об'єднаних Націй (UN)

ПДВ – податок на додану вартість (VAT)

СОТ – Світова організація торгівлі (WTO)

ЦСЄ – Центральна та Східна Європа (CEE)

Приклад оформлення таблиць у курсовій роботі

Таблиця 2.1

Країни-члени ЄС, які до 2035 року планують відмовитися від використання вугілля в енергетиці

Країна	Дата
Швеція	До 2022 р.
Франція	До 2022 р.
Бельгія	До 2025 р.
Італія	До 2025 р.
Греція	До 2028 р.
Угорщина	До 2030 р.
Данія	До 2030 р.
Німеччина	До 2030 р.
Нідерланди	До 2030 р.
Литва	До 2030 р.

Джерело: розроблено автором на основі джерел [10; 20; 30]

Таблиця 2.3

Частка трьох ключових регіонів в структурі продажів одиниць продукції європейських автомобільних ТНК в 2023 р, %

Компанія	Європа	Північна Америка	Азія	Інші ринки
BMW Group	44	14	35	7
Volkswagen Group	40	9	42	9
Daimler Group	37	20	38	5
Fiat Chrysler Automobiles	23	52	5	20
Groupe Renault	50	0	15	35
Groupe PSA	79	0	8	13

Джерело: розраховано автором на основі джерел [1; 30]

Приклад оформлення рисунків у курсовій роботі

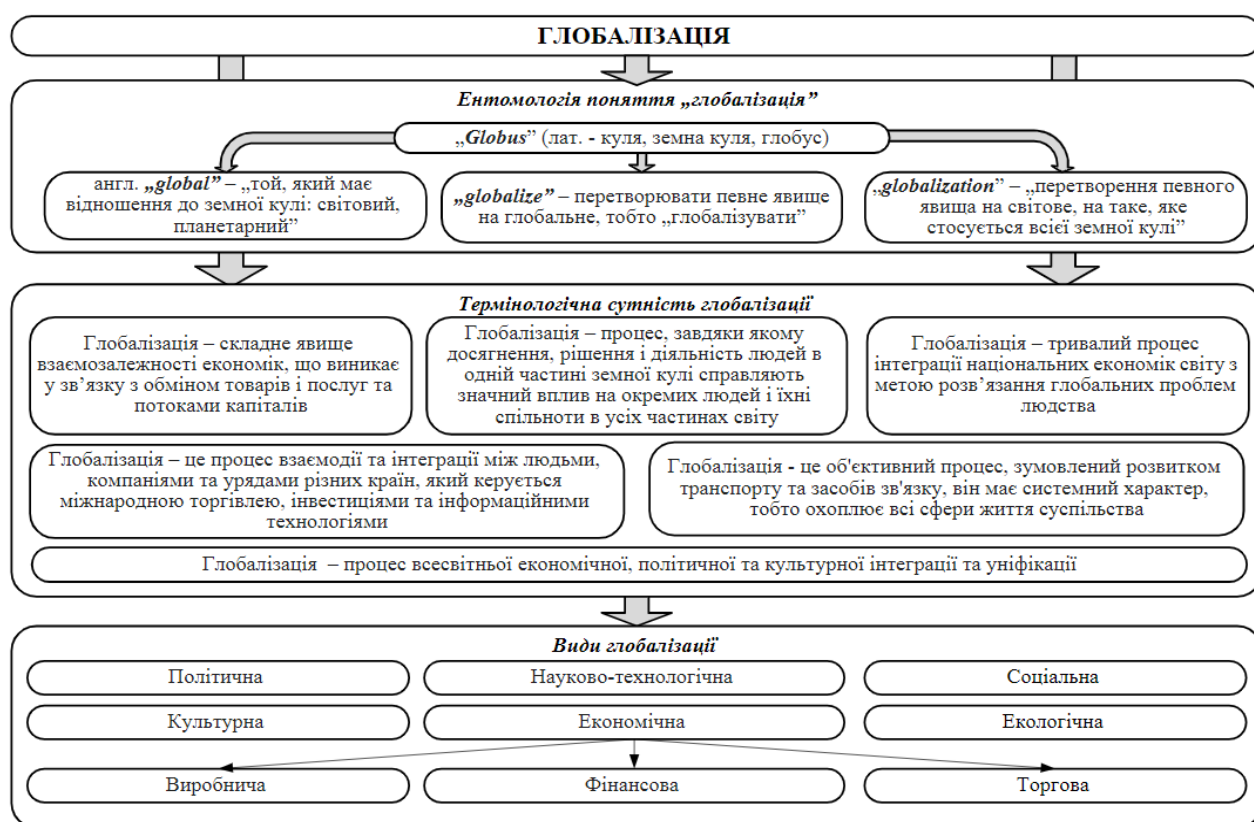

Рис. 1.1 Етимологія, термінологічна сутність та види глобалізації

Джерело: [10, с. 35]

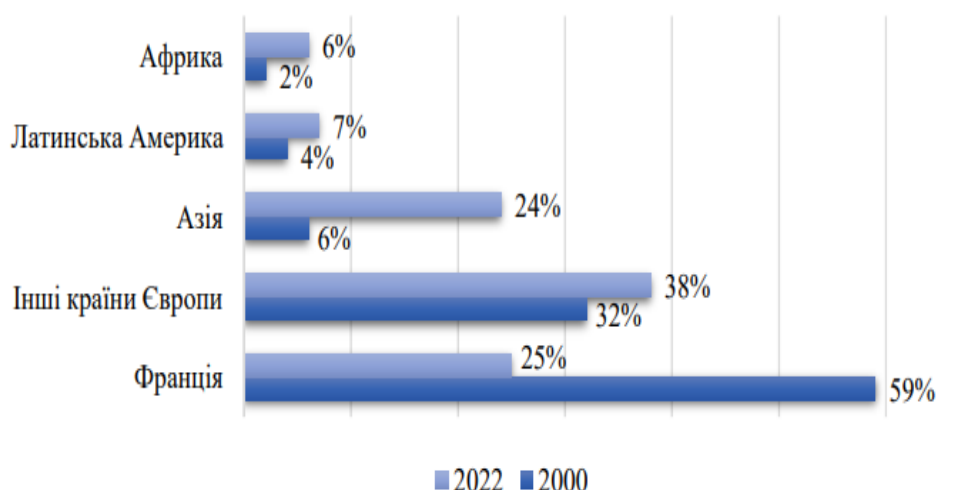

Рис. 2.1 Структура світового виробництва автомобілів французьких ТНК «Groupe PSA» і «Groupe Renault» у 2000 та 2022 рр.

Джерело: розроблено автором на основі джерела [25]

Приклад оформлення додатків у курсовій роботі

Обсяги та динаміка інвестицій у НДДКР, чистий обсяг продажів, чисельність працівників провідних ТНК

№	Компанія	Країна	Галузь промисловості	Обсяг та динаміка інвестицій у НДДКР		Чистий обсяг продажів та його динаміка		Чисельність працівників	
				млн євро	до минулого року (%)	млн євро	до минулого року (%)	осіб	до минулого року (%)
1	Alphabet	США	Служба інформаційно-комунікаційних технологій	27866,8	14,5	227273,9	41,2	156500	15,7
2	Meta	США	Служба інформаційно-комунікаційних технологій	21768,5	33,7	104122,3	37,2	71970	22,8
3	Microsoft	США	Служба інформаційно-комунікаційних технологій	21642,2	18,3	175057,3	18	221000	22,1
4	Hiawei Invest-ment holding	Китай	Служба інформаційно-комунікаційних технологій	19533,8	0,7	121786,3	-1,4	195000	-1
5	Apple	США	Служба інформаційно-комунікаційних технологій	19348,4	16,9	322988,6	33,3	154000	4,8
6	Volkswagen	Німеччина	Автомобілі інший транспорт	15583	12,2	250200	12,3	643297	2,9
7	Intel	США	Служба інформаційно-комунікаційних технологій	13416,6	12,1	69772,2	1,5	121100	9,5
8	Johnson and Johnson	США	Індустрія здоров'я	12991	21	82796,2	13,6	141700	5,4
9	Phizer	США	Індустрія здоров'я	10239,3	20,6	71771,1	95,2	79000	0,6
10	Bristol-Myers SQUIBB	США	Індустрія здоров'я	9283,1	1,9	40954,4	9,1	32200	6,4

Джерело: складено автором на основі [5]

Приклади оформлення бібліографічного опису різних видів літературних джерел

(відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2015)

I. Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України: офіц. текст. Київ: ВАІТЕ, 2021. 324 с.
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: Розпорядження кабінету міністрів України від 03.03.2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#> (дата звернення: 10.07.2024).

II. Монографії, підручники, посібники, брошури, довідники:

1. Світова економіка: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 349 с.
2. Міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс]: підручник / А. І. Крисоватий, Р. Є. Зварич, О. М. Сохацька [та ін.]; за заг. ред. А. І. Крисоватого, Р. Є. Зварича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 662 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/47101> (дата звернення: 19.04.2024)
3. Світова економіка та міжнародні економічні відносини: підручник; кол. авторів; за заг. ред. д. е. н. Фісуненко П. А. Дніпро: Арт-Прес, 2023. 400 с.
4. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / Укладачі: Н.О. Кушнір, О. І. Заяць. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 360 с.
5. Король М. М. Функціонування банківських систем у глобальному економічному просторі: монографія. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 428 с.

III. Дисертації, автореферати дисертацій:

1. Андріїв Н. М. Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації ринку праці: дис. ... д-ра. екон. наук: 21.04.02. Львів, 2024. 493 с.
2. Андріїв Н. М. Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифровізації ринку праці: автореф. дис. ... д-ра. екон. наук: 21.04.02. Львів, 2024. 41 с.

IV. Статті:

1. Близнюк О. П., Ставерська Т. О., Іванюта О. М. Формування кредитно-грошового механізму забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі України. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 240-249.
2. Рига І. І., Рошко С. М. Тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг. *Науковий вісник Херсонського національного технічного університету*. Херсон: Гельветика, 2023. № 4 (87). С.396-400.

3. Рябак В.А., Брензович К.С. Тенденції та перспективи розвитку світового рекламного ринку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. Вип.49. С.132-136.

Олейник А.-М. С., Рошко С. М. Аналіз впливу тарифних і нетарифних обмежень на торговельні відносини ЄС та України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. Ужгород, 2023. Вип. 49. С.100-104.

2. Спуріна С. О. Тенденції освітньої міграції та її вплив на інституційне середовище в Україні. *Вісник Мукачівського держ. ун-ту*. 2019. Вип. 1. С. 496-505.

4. Цалан М.І., Рішко М.М. Вплив протекціоністських заходів на торгівлю війну між США та Китаєм. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. № 49. С.127-131.

V. Тези доповідей, матеріали конференцій:

1. Шинкар В., Рошко С., Теплова Л. Євроінтеграційна політика України в умовах російської воєнної агресії. *Україна – Європейський Союз: Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті російсько-української війни, гарантій безпеки та реінтеграції тимчасово окупованих територій*: матеріали VIII міжн. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 20 жовт. 2023 р. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2023. С. 57-59.

2. Майстренко В. М., Осадчук О. П. Теоретичні основи впровадження системи управління якістю. *Проблеми управління та економіки підприємств в сучасних умовах*: матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23-24 квіт. 2019 р. Київ: НУХТ, 2019. С. 18-21.

VI. Інтернет-ресурси:

1. Державна служба статистики України: сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.10.2023).

2. Зайнятість та безробіття населення у I півріччі 2020 року. URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/karantynne-bezrobittya-v-ukrayini-zroslo-mayzhe-na-tretynu> (дата звернення: 25.11.2023).

3. Ерфан Є.А. Сучасний стан та динаміка світових інтеграційних процесів. *Економіка та суспільство*. 2023. No 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2357> DOI: 10.32782/2524-0072/2023-49-50

(<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/51728>) (дата звернення: 23.08.2023).

4. Костюченко Я. М. Механізми вирішення спорів в угоді про асоціацію між Україною та ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*.

Серія: Право. 2019. Вип. 56, т. 2. С. 144-147. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.56/part_2/31.pdf (дата звернення: 23.08.2023).

5. Огляд заходів, що вживаються країнами світу для боротьби з пандемією та подоланням її наслідків. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-04/svitova-ekonomika-ta-pandemiya.pdf> (дата звернення: 25.11.2023).

VII. Іноземні джерела:

1. 4th Annual Report on Immigration and Asylum. URL: <http://ec.europa.eu/dgs/homeaffairs> (дата звернення: 01.10.2023).

2. Algan, Y. Cultural integration of immigrants in Europe. Oxford University. URL: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso> (дата звернення: 10.10.2023).

3. Assessment report on asylum and migration policies in Europe. URL: <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/10/MEDAM-assessment-report-37-2019.pdf> (дата звернення: 01.11.2023).

4. Eastern Partnership 3.0 Principles, priorities, and prospects. URL: [https://www.europarl.europa.eu/Reg\(2020\).pdf](https://www.europarl.europa.eu/Reg(2020).pdf) (дата звернення: 30.10.2023).

Приклад оформлення списку використаних джерел

1. Закон України «Про ринок електричної енергії». 2019. URL: <https://ksoe.com.ua/company/documents/zakon-ukrani-pro-elektroenergetiku/> (дата звернення: 29.05.2024)
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-20#Text> (дата звернення: 19.04.2024)
3. Викиди CO₂ в економіці ЄС знизилися в I кв. на 3%. 2023. URL: <https://interfax.com.ua/news/greendeal/930657.html> (дата звернення: 20.04.2024)
4. Викиди діоксиду вуглецю на карті світу: хто забруднює планету найбільше? 2019. URL: <https://api.visicom.ua/uk/posts/co2> (дата звернення: 30.03.2024)
5. Відновлювані джерела енергії забезпечили майже 60% попиту на електроенергію у Німеччині - 2024. URL: <https://forca.com.ua/statti/vidnovlyuvani-dzherela-energiyi-zabezpechili-maizhe-60-popitu-na-elektroenergiyu-u-nimechchini.html> (дата звернення: 26.04.2024)
6. Відновлювані джерела енергії / За ред. С.О. Кудрі. К: Інститут відновлюваної енергетики НАНУ. 2020. 392 с.
7. Десять країн ЄС зобов'язалися декарбонізувати енергетику до 2035 року URL: <https://greentransform.org.ua/10-krayin-yes-zobov-yazalysya-dekarbonizuvaty-energetyku-do-2035-roku/> (дата звернення: 28.04.2024)
8. Енергетичні ресурси, загальні терміни. URL: <https://corelamps.com/zahalne/enerhetychni-resursy/> (дата звернення: 30.03.2024)
9. Європейський зелений курс та потенційні наслідки його впровадження сусідніми державами для України. 2021. URL: https://prismua.org/green_deal_1/ (дата звернення: 27.04.2024)
10. Зелена енергія та все, що вам потрібно про неї знати. 2023. URL: <http://surl.li/qslyd> (дата звернення: 22.04.2024)
11. Матвіцький М. Розвиток біопалива у світі. 2023. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41319/2/274-275.pdf> (дата звернення: 15.04.2024)
12. Немикіна О. Поновлювальні та альтернативні джерела енергії. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка». 2020. 188 с.
13. Нова енергетична мапа світу із «зеленими» наддержавами: куди рухається людство. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/12/22/708030/> (дата звернення: 18.04.2024)
14. Основні тренди зеленої енергетики 2023 року: фокус ЄС та виклики для України. 2023. URL: <https://www.juscutum.com/news/osnovni-trendi-zelenoyi-energetiki-2023-roku-fokus-ies-ta-vikliki-dlya-ukrayini> (дата звернення: 21.04.2024)

15. Продажі електромобілів і гібридів в Європі виросли на 200 % за рік. 2021. URL: <https://thepage.ua/ua/auto/prodazhi-elektromobiliv-v-yevropi-top-krayin-i-200percent-zrostantnya> (дата звернення: 02.05.2024)
16. Процес виробництва пелет у Німеччині. 2023. URL: <https://derevo.ua/publication/proces-virobnictva-pelet-v-nimechchini-2344> (дата звернення: 17.04.2024)
17. Розвиток енергосистеми Європи до 2050 року. 2022. URL: <https://avenston.com/articles/europe-power-future-2050/> (дата звернення: 27.04.2024)
18. Сонячна енергетика у 2024 р. вперше буде лідером у Європі за приростом виробітку - Rystad, URL: <https://interfax.com.ua/news/greendead/964970.html> (дата звернення: 28.04.2024)
19. Тонюк М. Застосування комплексних сонячних установок для енергозабезпечення підприємств агропромислового комплексу України. *Економіка*. 2020. № 2. С. 50–59.
20. У Берліні сонячні панелі на дахах стали обов'язковим атрибутом новобудов. 2023. URL: <https://itc.ua/ua/novini/u-berlini-sonyachni-paneli-na-dahah-staly-obov-yazkovym-atrybutom-novobudov/> (дата звернення: 28.04.2024)
21. Шафаренко Ю. «Зелена енергія»: сонце, вітер, біомаса. Законодавчі ініціативи й стан розвитку на початку 2019 року. *Екобізнес*. 2019. № 2 (79). С. 18–25.
22. Як війна в Україні вплинула на перерозподіл енергоресурсів у світі. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/12/13/707667/> (дата звернення: 21.04.2024)
23. Як Німеччині вдалося розвинути відновлювану енергетику? 2020. URL: <https://ecolog-ua.com/news/yak-nimechchyni-vdalosya-rozvynuty-vidnovlyuvanu-energetyku> (дата звернення: 26.04.2024)
24. Electric Vehicles Initiative aims to accelerate EV deployment Global EV Outlook 2021 - Analysis. URL: <https://www.iea.org/reports/global-ev-outlook-2021/introduction> (дата звернення: 28.04.2024)
25. Energy crisis the beginning of the end for gas-fired power in Europe/ 2022. URL: <https://www.rystadenergy.com/news/energy-crisis-the-beginning-of-the-end-for-gas-fired-power-in-europe> (дата звернення: 17.04.2024)
26. Renewable Energy Directive. 2021-2023. URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/renewable-energy-directive_en (дата звернення: 17.04.2024)
27. Renewable energy in Norway. 2024. URL: <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-to-renewable-energy/norway> (дата звернення: 01.05.2024)
28. Rotterdam LNG throughput up 3.7 percent in 2023. 2024. URL: <https://lngprime.com/europe/rotterdam-lng-throughput-up-3-7-percent-in-2023/105362/> (дата звернення: 20.04.2024)
29. Share of renewable energy in the gross consumption of energy in the European Union from 2012 to 2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/864900/share-of-renewable-energy-electricity->

consumption-european-union-eu28/ (дата звернення: 28.04.2024)

30. Sweden, Portugal, Luxembourg: Which EU countries use the most – and least – renewable energy? 2024. URL: <https://www.euronews.com/green/2024/01/03/sweden-portugal-luxembourg-which-eu-countries-use-the-most-and-least-renewable-energy> (дата звернення: 01.05.2024)

